**Liite Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaoston lausuntoon 6.10.2021 HE 146/2021 vp**

**AIPAn käytössä ilmenneitä kokemuksia:**

**Käräjätuomari Itä-Uudenmaan käräjäoikeus**

Aipassa annetaan huomattava määrä päätöksiä summaarisluonteisissa hakemusasioissa, kuten esimerkiksi esitutkintalain nojalla edunvalvojan määräämisiä lapselle esitutkintaa varten. Toisinaan edunvalvojan määräyksiä annetaan esimerkiksi lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikosepäilyissä, jolloin lapsen ja hänen huoltajiensa henkilöllisyys on tarve salata. Kun tein Aipassa ensimmäistä kertaa tällaista asiaa koskevan ratkaisun, tein itse Aipaan salassa pidettävän päätöksen ja pyysin sihteeriäni tekemään siitä pdf-editorissa julkisen ratkaisun. Julkisessa ratkaisussa sihteeri siis mustasi henkilötiedot jollain tavalla (henkilötietojen päällä oli mustat ruudut), jolloin ne eivät siis näkyneet ratkaisusta, joka liitettiin Aipaan julkisena. Uskoin asian olevan kunnossa.

Myöhemmin (kuukausien päästä) palasin jostain syystä katsomaan asiaa Aipassa, jolloin ilmeni, että sihteerin tekemät mustat ruudukot on mahdollista siirtää salatun henkilön tietojen päältä pois. Tämä oli mahdollista, vaikka päätöksen lähetti Aipasta sähköpostilla. Julkisesta ratkaisusta siten tosiasiassa ilmeni salassa pidettäväksi määrättyä tietoja. Asia korjaantui sillä, että ”julkinen päätös” tulostettiin Aipasta ja skannattiin Aipaan uudestaan, jolloin ruudukkoja ei luonnollisesti voinut enää siirtää.

Ilmeisesti alkuperäinen salaaminen pdf-editorissa oli tehty jollain tavalla väärin, jolloin salaamisen onnistuminen on siis olennaisesti kiinni esimerkiksi sihteerin tietoteknisestä osaamisesta. Toiseksi, asian korjaaminen edellä todetusti oli aivan käsittämättömän kömpelö tapa ottaen huomioon, että kyse on 2010-luvulla kehitetystä järjestelmästä.

**Käräjätuomari Oulun käräjäoikeus**

kirjautumisesta putoaminen kahden tunnin päästä ja add in -toimintoon kirjautuminen erikseen turhauttaa ja vie aikaa.

AIPA ei mahdollista asiakirjan lähettämistä WORD-muodossa tilanteissa, joissa siitä muokataan eri versioita, kuten yhteenvedoissa. AIPA:ssa on mahdollista lähettää asiakirjoja vain pdf-muodossa. Tällöin asiakirjan muokkaus kommenttien perusteella sitä ei voi joustavasti muokata vaan jokainen versio jää turhaan AIPA:aan, mistä aiheutuu sekaantumisriski.

AIPA:n ja Outlook-sähköpostin välillä ei ole integraatiota niin, että sähköposteja voisi joustavasti liittää AIPA:an.

AIPA:n oma työjono on niin väljä, että vireillä olevista asioista ei synny yleiskatsauksellisuutta.

AIPA:ssa ei ole mahdollista luoda asiakirjoihin alakansioita, kun sinne liitetään periaatteessa kaikki asiakirjat (esim saatteet) isoissa jutuissa asiakirjoista tulee vaikeasti hallittava varsinkin pääkäsittelyvaiheessa.

Tietyt kirjoitustoiminnot (esim riippuva sisennys ei onnistu).

Lopullinen asiakirja ei sitä pdf:ssä täysin ulkoasultaan vastaa laadittua, esimerkiksi sivutuksen osalta.

Viimeisimmän tiedon mukaan kehitteillä olevaa henkilötodistelun digitallentamista ei ainakaan heti integroida AIPA:an. Tästä tulee olemaan ongelmia, kun todistajalle tullaan esittämään jokin todisteasiakirja. Integroimattomuus vaikeuttaa muutenkin tuon järjestelmän hallinnointia ja pakottaa moninkertaiseen manuaaliseen kirjaamiseen.

**Käräjätuomari Helsingin käräjäoikeus**

AIPAan ei saatu suoraan kirjattua haastehakemusta asiassa L 706/2021/3321, jossa oli 263 kantajaa. AIPA ei pyörinyt noin monella henkilöllä, vaan jumitti hakiessaan jatkuvasti henkilöiden tietoja VRKsta. Asia ratkaistiin lopulta sitten, että AIPAan kirjattiin yksi kantaja ja siihen liitettiin pdf-tiedosto, jossa kantajat oli lueteltu (ks. liite). Diaarimerkintä ei siis ole nyt oikein, koska on vain yhden kantaja nimellä haettavissa.

Salaisissa pakkokeinoissa AIPAn kanssa on toistuvia ongelmia allekirjoitettaessa ratkaisuja. AIPA menee jumiin ja toiminto keskeytyy. Tällöin päätökset joudutaan antamaan manuaalisesti ja asiat jäävät ”roikkumaan” keskeneräisinä AIPAan, vaikka ne on ratkaistu.

AIPAssa ei ole sähköisiä juttulistoja. Viimeksi työpajassa 24.9.2021 TIVsta vahvistettiin, että juttulistat jäävät jatkokehittelyyn eli niitä ei toteuteta projektin puitteissa. AIPAn käyttöönoton jälkeen esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa käytössä oleva info-järjestelmä ei enää päivity, vaan juttulistat joudutaan tekemään manuaalisesti. Tämä tarkoittaa rikospuolella erittäin isoa työtä, jos ajatellaan että istuntoja on tavanomaisena istuntopäivänä esimerkiksi parisen kymmentä ja noin 10 juttua per istunto. Eli päivätasolla pitää manuaalisesti siirtää 200 jutun tiedot paperille.

**Käräjätuomari Helsingin käräjäoikeus**

Sihteerin työajasta on mennyt arvion mukaan kolmasosa nyt vuoden ajan Aipaliitännäisiin tehtäviin (asiakasportaalin puute, skannaukset jne).

Kesällä 2021 Aipasta lähti haasteet laajoissa siviiliasioissa siten, että tekstistä tuli skannattua vain puolet per sivu

Aipan massapostitukset eivät ole onnistuneet. Olen ollut antamassa YPT:a ja huomannut sattumalta, että tiedoksiannot eivät ole menneet onnistuneet.

Aipassa vireille tullut hakemus samaan jo käsiteltävänä olevaan lapsiriitaa ei ohjautunut koskaan samalle käsittelijälle.

Aipassa kirjoitusvirheenä korjaaminen on vaatinut sihteeriltä kolminkertaisen työmäärän aikaisempaa verrattuna, on niin monimutkainen.

**Käräjätuomari Pohjois-Savon käräjäoikeus**

”Aipan tekstinkäsittely on hankala ja epälooginen eikä oikein suostu kopioitavaksi tai hyväksi käyttämään kopioituja tekstejä. Rivien asetteluun ja asiakirjan ulkoasuun menee turhaa aikaa tai sitten pitää suostua lähettämään ulkoasultaan luokaton asiakirja. Työssä pitää kuitenkin käyttää paljon samoja lakipykäliä ja hallituksen esityksiä, siis kopioitua tekstiä. Monesti teksti on helpompi kirjoittaa alusta asti käsin kuin kopioida se ja sen jälkeen asetella ja säätää muuhun tekstiin sopivaksi. Ohjelma ei ainakaan säästä työtä.

Aipassa ei ole huomioitu elävän elämän tarpeita ja tuomarin ja sihteerin aika menee tarpeettomasti esimerkiksi tiedoksisaantitodistusten tekemiseen ja liittämiseen.

Aipan käyttöohjeet ovat ilmeisen epäselvät, koska eri taloissa tulkitaan niitä eri tavoin. Meillä esimerkiksi jo aiemmin vireille tulleisiin avioeroasioihin nykyään liitetään liitännäisvaatimuksina vaikkapa puoli vuotta myöhemmin tullut lapsen huoltoa, asumista ym. ja elatusapua koskeva vaatimus. Kun ratkaisija vaihtuu avioeroasian käsittelijä - käräjäsihteeristä lapsiasian tuomariksi on minulle parikin kertaa sattunut, että kukaan ei ole tehnyt avioeron toista vaihetta, kun tieto avioeroasian loppuun käsittelystä ei ole siirtynyt minulle. Nämä siis aiemmin olivat eri diaareilla. Asiakkaat ovat itse soitelleet, että missä avioeroratkaisu viipyy, jolloin on havaittu, että kukaan ei ole vastannut avioeroasian loppuunkäsittelystä.

Aipan lainvoimaisuusmerkinnät poikkeavat totutusta ja tyytymättömyydenilmoitus on tuomarin käytävä hyväksymässä tietyssä määräajassa, muutoin asia kirjautuu lainvoimaiseksi. Tässä pitäisi riittää, että tuomari suusanallisesti toteaa sihteerille hyväksyvänsä tyytymättömyyden ilmoituksen ja sihteri voisi tehdä siitä merkinnän Aipaan.

Aipa ei tunnista elävän elämän tosiasioita eikä esimerkiksi pääasiaratkaistuun juttuun voi käydä lisäämässä uusia päätöksiä, kuten avustajan palkkio tai täytäntöönpanosovittelijan palkkio, kun juttu on päättynyt. Tai voi mutta kaikki mahdolliset liitepäätökset tulisi voida ennakoida jo alussa, jotta eri vaatimuksille voitaisiin antaa eri aikoihin pääasiaratkaisut. Kaiken kaikkiaan Aipa on liian ehdoton.”